

Маленький грішник (скорочено)

Михайло Коцюбинський

В оповіданні розповідається про бідну селянську родину — матір Ярину і Дмитрика. Мати восьмирічного Дмитрика змушена щодня тяжко працювати, щоб прогодувати себе і дитину, виснажена фізично, емоційно і духовно, вона не має можливості приділяти вихованню сина багато часу.

Дмитрик щиро захоплюється красою зимової природи, гарною погодою, під впливом якої забуває про сімейні незгоди, наказ матері не залишати хату: "Дмитрикові на хвилинку жаль стало неньки, що - слаба не слаба - увесь день мусить носити воду, заробляти на хліб. Та не така була погода, щоб смуток затримався в його серці. Все навкруги було таке радісне, веселе, що з пам'яті Дмитрикової вилетіли десь і мати, й наказ її сидіти дома, він не помітив, як самі ноги, озуті в здорові зашкарублі черевики, винесли його на вулицю".

Незважаючи на свої непишні шати, Дмитрик весело дививсь на світ божий здоровими сивими очима, весело підстрибував по людних вулицях і відправився до міста. Дорогою він просив милостиню, кривив обличчя, просячи гроші на хліб собі і хворій ненці. Випрошувати гроші Дмитрика навчив Гаврилко, з ним він і зустрівся в місті.

Гаврилко для Дмитрика є авторитетом — "О, той Гаврилко розумний і сильний, страх який сильний!...". Дмитрик у всьому наслідує Гаврилка, не замислюючись над доцільністю своїх дій, а переживаючи лише за оцінку їх товаришами. Дмитрик довго бігав по місту просив милостиню, і потім разом з Гаврилком і його молодшою сестрою Марійкою вони пішли купили їсти та цигарки. Головне для Дмитрика - не осоромитись перед старшим за нього Гаврилком, а, навпаки, отримати схвалення: "Дмитрик затягнувсь цигаркою і почервонів увесь од їдкого диму, аж очі слізьми забігли. Однак він не кинув цигарки, боячись глузування Гаврилкового".

Дмитрик повертається додому лише ввечері, а матір нездужає. Дмитрик вечеряє, а наступного ранку слабка матір посилає його за хлібом в місто. Дмитрик бере гроші, але по дорозі забуває про хвору неньку. Зустрівши Гаврилка вони за ті гроші, що мати дала на хліб, купують ножі, щоб відлякати місцевих хлопчаків. Дмитрик, Марійка і Гаврилко хотіли їсти, але милостиню в цей день Дмитрику не подавали, тому діти зважилися на викрадення торби сліпого старця, де було їжа. Дмитрик боїться повертатися ввечері додому, так як гроші на хліб вони витратили, і хлопчик знає, що мати буде його сварити. Дмитрик залишається ночувати у Гаврилка.

Але наступного дня в товаристві вуличних бешкетників він все не відчуває себе комфортно, "чує дитячим серцем, що так погано чинити, як вони чинять", "кортить додому, до матері".

Дмитрик біжить додому, а по дорозі зустрічає жінку, в якої вони орендують хату. Саме вона повідомляє хлопцеві про трагедію з матір'ю.

Велику травму у душі Дмитрика залишила смерть матері, єдиної близької йому людини. "Матінко моя!... – кричить він. – Матінко!... – Сльози течуть йому по обличчю, серце маленьке рветься з болю, а Дмитрик біжить все далі і нічого не бачить перед собою. Він давно вже загубив свого картузика, кілька разів падав на слизькій дорозі, поли з рудої юпки, мов крила, мають за ним від прудкого бігу, а він усе біжить далі та голосить...". Перебуваючи у такому емоційному стані, хлопчик потрапляє під кінські копита.

Він приходить до тяти в лікарні, але тепер вже точно знає, що чинити погано більше не буде, що буде жити чесно. Дмитрик сподівається, що зможе заробити собі на хліб, адже "світ не без добрих людей".